

PREOTUL GĂLĂȚEAN CORNELIU GRUMĂZESCU ÎN PRESA BISERICESCĂ DIN BASARABIA INTERBELICĂ

Nina Negru

Onisifor Ghibu compara anul 1917 din istoria Basarabiei cu ceea ce a însemnat anul 1359 al „descălecării“ Țării Moldovei. Exodul ardelenilor și bucovinenilor după înfrângerea din 1916 aducea în Basarabia un spor de energie activă în mișcarea de redeșteptare națională. Prezența lui Onisifor Ghibu, Ioan Mateiu, Nicolae Colan la Chișinău în anii Primului Război Mondial a fost salvatoare în contextul acțiunilor de eliberare națională și emancipare inițiate de localnici. Ziarele înființate în acei ani la Chișinău de „flăcării academici“ ai Ardealului - „România nouă“ și „Școala basarabească“ - au adus instrumentele de luptă ale memorandiștilor și ale Astrei, care au convins cu puterea argumentului pe cei dezorientați. Revenirea provinciei de peste Prut la patria-mamă, în martie 1918, și readucerea Eparhiei basarabene sub jurisdicția Bisericii-mamă sunt rezultatul apostolatului conștient al intelectualilor români din celelalte provincii subjugate de imperii vecine - Transilvania și Bucovina. „Ei porneau să rostuiască o provincie și să dea entuziasm unei populații în mare parte anesteziată de istorie, uitând de durerile lor de acasă și neluând în seamă îndoielile pe care un război prelungit și incert le strecura în suflete“ - scria Vasile Băncilă în eseul „Semnificația Ardealului“.

După ce în iunie 1918, episcopul Nicodim Munteanu era numit arhiepiscop-loctiitor al Basarabiei, cei care au ajutat la așezarea unei politici naționale în Biserică au fost intelectualii din vechiul Regat. Preotul Constantin Tomescu de la Constanța a fost secretar general al Eparhiei Chișinăului din 1918 până în 1944. Visarion Puiu, director al Seminarului Teologic din

Galați, numit în 1918 exarh al mănăstirilor basarabene, este ales în 1923 episcop al Hotinului. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, mitropolitul Visarion Puiu conduce Misiunea Ortodoxă Română de peste Nistru. Preotul Gheorghe Leu de la Oancea, viitorul episcop al Hușilor, imediat după Unire, a fost chemat să reînvie Seminarul Teologic de la Ismail.

Eparhia Dunării de Jos a mobilizat în cele două decenii și jumătate interbelice cele mai mari personalități pe care le-a dat acel colț de țară, pentru ridicarea spirituală a Basarabiei.

O dată cu înființarea în 1926 a Facultății de Teologie la Chișinău, în selectul corp profesoral este inclus arhimandritul Iuliu Scriban, născut în 1878 la Galați. În 1923, basarabenii îl chemaseră insistent în scaunul episcopal de la Ismail, dar conjunctura politică și nenorocul l-au împiedicat să ajungă vreodată episcop. Ioan G. Savin din Jorăști, județul Covurlui, a predat apologetica și filosofia la Facultatea din Chișinău. Printre candidații pentru postul de profesor la catedra de exegeză a Noului Testament a fost și consăteanul lui I.G.Savin, Ioan Beldie, pe atunci director al Seminarului Teologic din Galați (iar din 1930 până în 1943, consilier cultural al Episcopiei Dunării de Jos), dar comisia de recomandare, din care făceau parte episcopul Vartolomeu Stănescu, preotul Irineu Mihălcescu și alți teologi de valoare ai României (trei de la București, trei de la Cernăuți, plus episcopul din Oltenia), l-a preferat pe preotul Gr. Pișculescu (Gala Galaction).

Moise Pacu, profesor secundar la Galați și bun cunoscător al Istoriei bisericești, a fost membru activ pe viață al Societății Istorico-Arheologice Bisericești din Chișinău.

Arhimandritul Melchisedec Dumitriu, secretarul eparhial al Dunării de Jos, în decembrie 1932 este numit stareț provizoriu al uneia din cele mai importante mănăstiri din Basarabia - Noul Neamț. Aici s-au călugărit, la sugestia lui Gala Galaction, în anii treizeci, absolvenții ai Facultății de Teologie din București și Chișinău, ca Benedict Ghiuș din Vrancea, absolvent al Seminarului Teologic Galați, Ioil Babaca, Nicodim Ioniță de la Buzău, Antim Nica de la Orhei.

Revista „Misionarul“ consemnează în nr. 2-3 din 1942 despre o altă prețioasă afierosire a vieții monahale: tunderea în monahism a profesorului de limbă franceză la Seminarul Teologic din Chișinău, Spiridon Luis-Gheorghiu, gălățean, licențiat în litere și filosofie, care a primit numele de Serafim. „Călugăria ortodoxă îl primește cu toată dragostea și este mândră de el“. Îl și vedeau lucrând pe teren misionar, dar, în vârtoarea războiului, i se pierde

urma, după ce publica în revista „Misionarul“ din același an 1942 două articole: despre spiritism și despre cercurile pastorale. Ca și în cazul lui Nicodim Ioniță, răpus la Pavlograd, nu se cunoaște cauza morții: de boală ori de armă.

Pentru provincia aceasta, Basarabia, au muncit și sângerat mulți frați de-ai noștri din alte provincii în perioada 1917-1944. Iar învățătorii și clericii au fost cele două categorii înfrățite de intelectuali care și-au îndeplinit misiunea cu înaltă conștiință și dragoste.

Când vorbim despre presa bisericească din Basarabia, remarcăm că la începutul anilor '20, ea și-a schimbat nu numai litera chirilică. Prin revista eparhială „Luminătorul“, jurnalistul creștin profesionist a demonstrat că poate influența decisiv conștiința unei societăți dezorientate, deznaționalizate. Cum Chișinăul se afla în vecinătatea iadului comunist, revista publica sistematic pagini de informații și meditații despre tragedia Bisericii Ruse. Se trăia într-o epocă de eroism creștin și teologii români treceau peste resentimente, solidarizându-se cu cei care suportau persecuțiile sovietelor bolșevice, cele mai teribile pe care le-a suportat vreodată lumea creștină. De prin 1923 până în 1927, profesorul universitar Ștefan Berechet de la Iași, care devenise profesor și la Școala Spirituală, iar apoi la Facultatea de Teologie din Chișinău, este pionierul misiei ortodoxe române, prin tenacitatea cu care pregătește clerul ortodox pentru o eventuală cruciadă împotriva conspirației satanice a bandei lui Lenin. Bun cunoscător al mai multor limbi străine, printre care și rusa, Berechet a alimentat timp de mai mulți ani „cronica externă“ a „Luminătorului“ cu știri din Rusia. Din 1 decembrie 1927, îi ia locul C. Grumăzescu, profesor la Seminarul Teologic din Galați și referent cultural al Episcopiei Dunării de Jos. De la 1 octombrie 1928 și până la începutul anului 1930, C. Grumăzescu își semnează articolele cu „Ic. st. director al Seminarului Teologic din Edineți“. De aici, conchidem că se afla, de fapt, nu la Chișinău, ci în Eparhia Hotinului, chemat de episcopul Visarion Puiu, care, probabil, îl cunoștea de la Galați.

De remarcat că intelectualii regăteni, cunoscători ai limbilor franceză, engleză și mai puțin rusă, au analizat mai profund decât basarabienii drama rusă din acei ani.

M. Heidegger afirma în „Scrisoare despre umanism“ (1946): „Cine înțelege comunismul doar ca „partid“ sau doar ca o „concepție despre lume“ gândește la fel de limitat ca aceia care prin cuvântul „americanism“ au în

vedere doar un anumit stil de viață“.

În 1928, când se împlineau 10 ani de la înființarea „Comisiei Extraordnare de Execuție“ („Ceka“) a Guvernului sovietic, C. Grumăzescu publica în „Luminătorul“ articolul „Există un infern undeva pe pământ?“. Reținem câteva cifre selectate de preotul nostru din statisticile oficiale asupra activității „Ceka“. Din decembrie 1917 până în septembrie 1921, „Ceka“ a împușcat 1.766.118 persoane: 815.000 de țărani, 200.000 de soldați, 192.150 de muncitori, 355.250 de intelectuali ce exercitau profesii libere, 8.800 de doctori, 6.775 de institutori, 1.243 de preoți. După 1921, informația de la „Ceka“ se secretizează. Cu ajutorul presei, care minimaliza tragedia, s-au putut afla totuși, aproximativ, date despre jertfele bolșevismului în perioada 1921-1927: în 1921 (ultimele 4 luni) - 18.451 de executări; în 1922 - 38.000, în 1923 - 112.000 (în urma răscoalelor țărănești din Rusia); în 1924 - 80.000 (în urma răscoalelor din Georgia); în 1925 - 14.000; în 1926 - 10.000; în 1927 - 9.574 de executări.

Comisarul poporului pentru învățământul public, A. Lunacearski, formula în acei ani deviza bolșevismului în cel mai pur stil al Talmudului: „Noi urâm creștinismul și pe creștini; chiar cei mai buni dintre ei trebuie socotiți ca cei mai înverșunați dușmani ai noștri. Ei predică iubirea aproapei, ceea ce este împotriva principiilor noastre. Jos dragostea de aproapele! Ceea ce trebuie este ura. Noi trebuie să știm să urâm: numai cu acest lucru vom cuceri lumea“. Același om, la Geneva, cerea însă dezarmarea generală și pacea universală.

Ca și cei de la 1789, sovieticii își propuneau să nimicească „regii pământului și ai cerului“. Pentru a caricaturiza viziunea profetică a patriarhului Iacob, pe coperta revistei „Bezbojnic“ („Fără Dumnezeu“) era desenat un monstru de om care se ridica pe o scară spre cer cu un ciocan în mână, ca să-L distrugă pe Dumnezeu. Imediat după 1917, A. Lunacearski a încercat o reformă a calendarului pentru a-i instala pe „sfinții“ noii religii. Proiectul păstra veleatul erei creștine, însă denumirea zilelor săptămânii urma să se schimbe: duminica să se numească „Lenin“, luna - „Ziua sovietelor“, marța - „Ziua Revoluției“ etc. În săptămâna sovietică, ziua de odihnă cădea marța. Numele lunilor urmau să fie schimbate, cu excepția lui februarie și octombrie. Ianuarie trebuia să se numească „Lenin“, martie - „Stalin“ etc.

Mai multe valuri de persecuții s-au abătut asupra creștinilor din U.R.S.S.: în 1918-1923, în 1928-1934, în 1937-1938, în 1962-1964. Venit

în Basarabia în 1927, C. Grumăzescu se afla în vecinătatea iadului comunist la debutul celui de-al doilea val de persecuții.

După faza „lirică“ a revoluției, când în numai 8 luni au fost asasinați 18 arhierii și sute de preoți și monahi, patriarhul Tihon Belavin și Sinodul rus anulau rugăciunea de la Ectenia Mare pentru conducătorii țării și aruncau anatema asupra bolșevicilor. Patriarhul este închis în Mănăstirea Donskoi și supravegheat de oamenii regimului până la 8 aprilie 1925, când moare. Un soldat din Armata Roșie, Krasnițki, numit „Arhiepiscop al întregii Rusii“, a condus treburile bisericești până la 4-5 aprilie 1925, când Tihon a făcut declarație de supunere față de Soviets. Între timp, Sinodul din 1923 îl depusese din treaptă.

Primul articol publicat de C. Grumăzescu la 1 decembrie 1927 în „Luminătorul“ găsea în Basarabia un public cititor care știa că, din momentul înlăturării patriarhului Tihon, nu se mai putea vorbi despre o Biserică Rusă unitară, ci de Biserici separate, care se dușmăneau și se anatemizau între ele. Bătălia cea mai mare se dădea între Biserica patriarhală, tihoniană, și „Biserica vie“, sinodală, care împrumuta ideologia comunismului pentru concepțiile religioase. Această Biserică de stânga, care a luat ființă în 1923, după dezinformarea intenționată a arhierilor eparhioți privitor la izolarea patriarhului Tihon, a obținut la Sinodul din 1923 nu numai depunerea din treaptă a patriarhului. „Biserica roșie“ s-a arătat la acest sinod favorabilă unor reforme periculoase, două dintre ele fiind comentate de Grumăzescu: desființarea obligativității celibatului pentru episcopi și aprobarea recăsătoririi preoților văduvi. Sinodul rus încălca în mod sfidător legislația Sinodului Trulan din 691, dar mergea și mai departe, respingând, în general, instituția monahală și învățătura despre cinstirea moaștelor.

Această „Biserică vie“, numită și a „înnoitorilor“, condusă de un episcop căsătorit, Alexandru Vedenski, promova doleanțele clerului alb, în timp ce tihonienii și masele de credincioși se arătau credincioși episcopatului monastic sau clerului negru. Astfel, după ce populația Rusiei se divizase în albi și roșii, se urmărea ca și Biserica să se piardă în lupte intestinale între albi și negri. Alte trei Biserici ruse se dușmăneau în pribegie, conduse de delegații patriarhului Tihon: Mitropolitul Antonie la Carloviț (Iugoslavia), Evloghie în Europa Apuseană și Platon în America.

C. Grumăzescu remarcă un lucru interesant în legătură cu poziția Patriarhului Constantinopolului, Grigorie al VII-lea, solicitat să se pronunțe în

legătură cu divizarea Bisericii Ruse. Ceea ce consideră C. Grumăzescu un adevărat „pericol de a se produce scandal în sânul Ortodoxiei“ era declarația Patriarhului ecumenic în favoarea Sinodului de la Moscova, ținut în 1923 de adversarii patriarhului Tihon și ai patriarhului, în general (dar simpatizanți ai reformei calendarului).

Într-un alt articol despre starea religioasă din Rusia, publicat în nr. 2 (15 ianuarie) din 1928 al „Luminătorului“, C. Grumăzescu arată reacția tihonienilor la ceea ce ei numeau „trădarea patriarhilor din Răsărit“ (între timp și patriarhul Damian al Ierusalimului dăduse binecuvântare „înnoitorilor“). Mitropolitul Serghei Starogorodski, urmașul lui Tihon, arestat în 1926 pentru că nu dorea să pactizeze cu sovieticii și eliberat în urma protestelor muncitorilor, brusc se declară loial față de autorități, se desolidarizează de episcopii ruși din emigrație și obține în 1927 legalizarea Sinodului patriarhal de către Guvernul sovietic. Imediat însă, unul dintre mitropoliții numiți de el, Iosif de la Leningrad, a declanșat mânia „înnoitorilor“ de stânga pentru că a trimis o circulară de interzicere a pomenirii patriarhilor răsăriteni. Desigur că a fost silit să părăsească Leningradul (va fi executat în timpul sângeroaselor epurări din 1937). Mai mult: comunitățile de pe lângă bisericile grecești din Rusia care obținuseră autonomie și se dăduseră de partea tihonienilor, au fost avertizate de Patriarhul ecumenic „să nu-și atragă asupra capului urmările unui politicianism care nu este de dorit“ și să nu uite că se găsesc „nu în Grecia, ci în țara sovietelor“. C. Grumăzescu aranjează atât de bine aceste știri selectate din revista „Biserica vie“, încât comentariul privitor la politicianism devine de prisos.

Dacă a profitat cineva de divizarea Bisericii Ortodoxe Ruse, aceștia au fost ucrainenii care, neputând să dobândească neatârnamarea politică, încercau să o obțină pe cea religioasă. C. Grumăzescu analizează principiul naționalist, care a dat naștere imediat după Revoluția din 1917 (ca și imediat după destrămarea U.R.S.S., în 1991) Bisericii Ortodoxe autocefale sinodale din Ucraina. S-a mai numit și Biserica „autosfințiților“, pentru că primul ei episcop Vasili Lipkovsky, protoiereu caterisit de patriarhul Tihon, a fost hirotonit episcop de 30 de preoți și mireni, membri ai Radei bisericești, care proclamaseră autocefalia Bisericii ucrainene, deși acea biserică n-avea episcopi. Grumăzescu reține cu umor acest procedeu condamnat de tradiția bisericească. Profesorul T. Titov din Iugoslavia va completa cu un nou detaliu episodul autohirotonirii din octombrie 1921: cei 30 de preoți și mireni

l-au hirotonit pe V. Lipkovsky în biserica Sf. Sofia din Kiev, lângă racla cu moaștele Sfântului Macarie, punând mâna dreaptă a mucenicului pe capul protoiereului. Titov califică gestul ca pe o „profanație“, posibilă din cauza „pierderii echilibrului sufletesc“. Peste doi ani, această Biserică născută din spirit naționalist avea deja 25 de episcopi, recunoscuți de Moscova pentru că erau „pătrunși de principiile înnoirii“. În anii '30 însă, înscenându-se la Harkov un proces de răsunet, unul din acești episcopi s-a autocaterisit, Biserica respectivă devenind „un cadavru viu“. Sovietele nu agreau formarea unor Biserici naționale.

„Biserica rusă a eșuat - scrie C. Grumăzescu la 1 martie 1928. În trecut, ea s-a discreditat prin tovărășia cu țarismul... Acum a fost purificată de sângele martirilor săi... și chiar credincioșii declară că ea este destinată să fie instrumentul eliberării și regenerării naționale“. Dar „Biserica vie“, cu cei 136 de episcopi (dintre care 100 erau căsătoriți ori văduvi), strămutați mereu de la un scaun la altul, ca niște funcționari civili, deși încerca să păstreze un embrion al Bisericii organizate, nu reușea să câștige nici dragostea maselor, nici încrederea comuniștilor care, în 1928, după ce o legalizaseră, declanșează un nou val de teroare. C. Grumăzescu îi compătimea și pe „înnoitorii“ aparent fideli bolșevicilor, scriind despre ei: „Este foarte greu să iubești sovietele cu o dragoste adevărată“. Pentru că ele „nu caută legăturile ce unesc pe oameni, ci pun războiul de clase, fără șir și fără milă, pe primul-plan al vieții politice... În loc de a predica o evangheliie de dragoste, această nouă religie proclamă o evangheliie de ură“.

În numerele 3,7,9 și 18, din 1928, ale revistei „Luminătorul“, C. Grumăzescu încearcă să descifreze această evangheliie a urii propovăduită în Școala sovietică. Un pastor englez comunist l-a întrebat pe un elev sovietic: „Crezi în Dumnezeu?“ - „Dumnezeu nu există“ i-a răspuns copilul, arătând prin asta că Școala sovietică nu este laică, ci cu precugetare antireligioasă.

Despre rezultatele funeste ale sistemului sovietic de educație - o adevărată pedagogie a răului - C. Grumăzescu s-a informat pe baza știrilor din revistele „La Russie nouvelle“, „Le Christianisme au XX-e siècle“, „Foi et vie“, „Pravda“, „Biserica vie“ și a cercetărilor profesorilor Charles Saralea din Scoția, care și-a publicat impresiile despre Republica Roșie în cartea „Ce qui j'ai vu en Russie Soviétique“, și George Goyan care analiza la sfârșitul anilor douăzeci ofensiva intelectuală împotriva lui Dumnezeu în Rusia.

În nr. 1 din 1928 al „Luminătorului“, sub titlul „Forțele morale: învă-

țământul și cultura“, C. Grumăzescu comentează mai multe extrase dintr-o carte scrisă de un ziarist englez în urma discuțiilor avute cu Lunacearski în cabinetul său de lucru din Kremlin, „care semăna cu chilia unui călugăr“. Englezul voia să știe cum Revoluția din 1917 a pus în valoare ființa omească, pe care pretindea că a eliberat-o. Lunacearski îl informa că planul sovietic preconiza învățământul uniform de clasă, fără deosebire dintre școala primară și cea secundară; școala mixtă (băieți, fete) de 9 ani, după care urmează universitatea. Programul proletar cerea scoaterea limbilor clasice din școală și conducerea imediată a muncitorilor spre învățământul superior. Astfel că fiecare universitate avea facultatea sa de muncitori, în conformitate cu propaganda bolșevică despre combinația (zisă tolstoiană) a muncii manuale cu munca intelectuală. În afară de facultățile muncitorești, care îngăduiau tinerilor să devină doar ingineri sau medici, Lunacearski se lăuda cu universitățile pentru popoarele din răsărit (China, Japonia) și apus (Finlanda, Lituania), care pregăteau misionari numiți „apostolii noștri. Aceștia - se lăuda Lunacearski - devin foarte fanatici și sunt pătrunși de marxism în chip groaznic“.

Ceea ce nu recunoaște Lunacearski în fața străinilor era „falimentul educației bolșevice“. Despre aceasta scrie C. Grumăzescu în nr. 7 și 18 din 1928 al „Luminătorului“.

Chiar dacă bolșevicii și-au concentrat toată atenția asupra școlii, „omul nou“ arată prăbușirea ideologiei lor.

În Republica Sovietică existau în 1928 mai puține școli decât pe timpul țarismului, 20% din ele urmând să se închidă din cauza sărăciei. Universitățile erau numai cu numele, căci, de fapt, nu se ridicau mai sus de nivelul școlilor profesionale, ce produceau „tehnicieni și medici“. Facultatea de Drept nu mai exista într-o țară în care noțiunea de drept dispăruse. Nu se putea concepe o facultate de teologie acolo unde ateismul era o doctrină oficială, nici o facultate de filosofie și litere, unde acestea sunt disprețuite. Vechii profesori fuseseră împușcați, concediați, expulzați, iar cei noi se sinucideau. Cea mai dezvoltată știință era chimia, iar bibliotecile școlare, și așa sărace, au fost triate de Gorki, consilierul spiritual al bolșevismului, până a rămas în ele doar „literatura proletară mondială“.

În 1924, Rusia avea 7 milioane de copii orfani părăsiți, care hoinăreau de la nordul la sudul Rusiei și invers. Dintre ei, doar 80.000 erau primiți în orfelinate. 20.000 de elevi examinați la Petersburg (42%) au fost găsiți

atingi de anemie și 36% de boală de inimă. În 1926, numai 800 de elevi din Petersburg au terminat cursurile, iar la Moscova, doar 35% din elevi mergeau la școală. Comerțul nepermis pe străzi era făcut în mare parte de copii.

În 1924, 118 copii cu vârste de la 9 la 20 de ani au săvârșit 29.727 de crime. Soția diplomatului Zinoviev propunea „naționalizarea copiilor, pentru a-i înlătura de la înrâurirea primejdioasă a familiei“.

Ziarul „Pravda“ din 20 mai 1927 publica cifre incredibile despre criminalitate. „În Petersburgul cu o populație de 600 de mii de oameni în 1918, copiii au comis 8 mii de crime, iar în 1919 - 10 mii de crime, scrie Ch. Saralea“. Soția lui Kalinin constată că există părerea „să fie strânși copiii în lagăre de concentrare“. Ce rol important - de educatori - au primit brusc soțiile bandiților lui Lenin.

Adolescența, socotită vârsta convertirii la Dumnezeu, în țara sovietelor era vârsta când se ajungea în lagărul de concentrare. C. Grumăzescu conchide că „niciodată vreă organizare mai metodică, un program mai blestemat n-au căpătat rezultate mai grozave“.

În anii '29 - '30, problema educației generației tinere s-a pus într-un mod și mai perfid: reeducarea ei în școli și aziluri în scopul extirpării egoismului care venea chipurile din familia burgheză. Profesorul Zutkind citat de C. Grumăzescu consideră că foamea, frigul și lipsa de jucării, tovarășii și strada vor lichida egoismul copiilor. Fetițelor li se refuzau păpușile, pentru a nu le dezvolta sentimentul egoist al maternității. Exact cum își propusese Lunacearski: „Nu voim ca copiii să fie crescuți în atmosferă de iubire“. Legile statului osândeau chiar și manifestările particulare ale religiozității.

În „Luminătorul“ nr. 13-14, 1930, C. Grumăzescu dă publicității instrucțiunile date învățătorilor de ziarul Asociației celor fără Dumnezeu, cu prilejul sărbătorii de Paști, 1930:

1. „*Copii de la 8 la 10 ani*“.

Să se ațâțe în ei pofta de-a lupta împotriva sărbătorilor religioase. Să fie îndemnați să ceară frecventarea la școală în zilele de Paști. Să fie întrebați care dintre părinți fac pregătiri de sărbători. Să li se explice caracterul contrarevoluționar al sărbătorilor de Paști etc.

2. „*Copii de la 10 la 12 ani*“.

Să li se arate influența nefastă a preoților, a sectarilor și a culacilor. Să se organizeze propaganda printre părinți. Să se stăruiască asupra primejdiei bolilor venerice, prin ritualul sărutărilor religioase (sărutările de Paști etc.).

3. „Copii de la 12 la 14 ani“.

Să li se explice rolul contrarevoluționar al clerului. Să se formeze grupările propagandiste. Să se citească gazeta „Fără Dumnezeu“ în timpul lecțiilor și să se facă cunoscută copiilor istoria sângeroasă a Bisericii creștine.

Să cugetăm la amenințarea îndreptată împotriva lumii întregi, prin această educație de ură împotriva lui Dumnezeu, această nimicire a întregii convingeri religioase din noile generații a unui popor de 140 de milioane de locuitori.

Tineretul era obligat, la sărbătorile creștine, să însceneze în fața credincioșilor ieșiți de la biserică rituri bisericești parodiate, să facă orgii fiind îmbrăcați în veșminte bisericești, să batjocorească icoana, crucea, cădelnița.

„Cine stăpânește astăzi tineretul, mâine va stăpâni viitorul“ - acest dicton al ateștilor bolșevici a ajuns să dea roade.

Soljenițan scrie în cap. 17 (v.II), „Chiștocii“ din „Arhipelagul Gulag“, despre copiii sovietici care, înainte să ajungă cetățeni ai propriei lor țări, ajunseseră cetățeni ai pușcăriilor: „În 1927, deținuții în vârstă de la 16 până la 24 de ani reprezentau 48% din totalul celor încarcerați. Dar existau și copii sub această vârstă care nu erau incluși în statistici“. Scrie despre un copil de șase ani închis în colonie, conform art. 58, deținut politic. Legile staliniste pentru chiștoci au dăinuit 20 de ani (până în 1954): pentru niște spice furate în câmp sau pentru un buzunar de cartofi - opt ani de lagăr. Minorii erau judecați cu aplicarea tuturor măsurilor punitive, inclusiv pedeapsa cu moartea. Deci, la 10 ani după Revoluția din Octombrie, băieții și fetițele care în 1917 aveau de la 6 până la 14 ani formau jumătate din populația penitenciarelor. Asta nu cadrează cu lupta împotriva rămășițelor conștiinței burgheze.

Chiștocii sunt pionierii lumii interlope, produse ale pedagogiei de colonie a lui Macarenko. „Ei nu se prefac: ei nu recunosc pe nimeni ca ființă umană. Așa au apucat să vadă lumea și acum se țin de această imagine. O dată cu ei crește o ciumă pentru oameni - scrie Soljenițan. Dacă nu se transformă într-o mică fiară îndărătnică, pentru care nu a fost creată limba omenească, acel copil nu rezistă“. Tot la Soljenițan veți citi despre vizita „sufletologului“ Gorki la o colonie de copii. Un băiat de 14 ani, iubitor de adevăr, i-a strigat: „Ascultă, Gorki, vrei să afli adevărul? Și i-a spus pe nerăsuflăte tot-tot-tot“. Sufletologul îl ascultă, iese din baracă cu ochii înlăcrimați și scrie în cartea de impresii elogiul stereotipe la adresa uimitoarei

energii a educatorilor comuniști. Vaporul cu care pleca Gorki nici nu apucă să se desprindă de mal și băiețelul este împușcat. „Sufletologul“ știa că asta îi va fi soarta, dacă nu-l va lua cu el.

În articolul din „Rusia Sovietică“, publicat în nr. 19 al „Luminătorului“ din 1929, C. Grumăzescu rezuma cuvântarea de mai multe ceasuri ținută de Bukharin la o întrunire a C.C. al Partidului Comunist Rus. Bukharin a declarat că are patru dușmani în Rusia:

1. Antisemitismul, care „trebuie combătut printr-un război furios, păstrând mijloacele și datorită de luptă alături de evrei“.
2. Naționalismul, mișcare patriotică periculoasă în Rusia și Turkestan.
3. Biserica, religia care renaște sub diferite forme la sate și orașe.
4. Culacii, adică țăranii avuți, care nu doreau să dea recolta pe prețul stabilit de stat (adică pe gratis).

În anii treizeci, Rusia nu se mai certa pentru clerul alb sau negru; ea se împărțise în două tabere: pentru Dumnezeu și împotriva lui Dumnezeu. C. Grumăzescu comentează protestele publicate (în „Le temps“, 11.III. 1930) de autoritățile bisericești catolice, ortodoxe și protestante din toate țările în legătură cu violența în lupta antireligioasă din Rusia. Reacția rusească a fost următoarea: „Societatea celor fără Dumnezeu“ a declanșat noi atacuri împotriva sărbătorilor Sfintelor Paști, iar mitropolitul Serghei implora mila corespondentului unui ziar german „Kolnische Zeitung“, care dorea să publice interviuri despre persecuțiile religioase din Rusia. În timp ce „Organizația celor fără Dumnezeu“ lucra prin toate mijloacele - presă, învățământ, legislație - ca să distrugă Biserica și să ucidă sufletul omenesc, mitropolitul numit de C. Grumăzescu „un martir al minciunii“ nu îndrăznea să facă nici o declarație verbală. Concluzia străinilor care vedeau de departe tragedia rusească era următoarea: cum sovietele afirmă că n-au apelat niciodată la persecuții religioase, așa vor continua să nu mai persecute (deși rușii refugiați povesteau cum cekiștii crucificau preoți în ușa altarului). C. Grumăzescu mai completează informațiile referitoare la pedagogia răului cu un chestionar inchizitorial (publicat de revista „Christliche Welt“), pe care trebuiau să-l completeze copiii ruși în școlile cu interzicerea de a-l purta la ei. Am selectat câteva întrebări din chestionar: Cărei naționalități aparțineți? Care este ocupația părinților tăi? Cine dintre ai tăi se duce la biserică? Tu te duci la biserică? Te silește cineva să mergi la biserică? Ai reușit să capeți dreptul să nu mergi la biserică? Porți crucea la piept? De ce? Te rogi? Ce

spun părinții tăi despre desființarea duminicii? Dar tu? Te-ai înscris la cercul antireligios? Dacă nu, de ce?

În nr. 2 din 1930 al „Luminătorului“, C. Grumăzescu traduce din „Foi et Vie“ un articol zguduitor despre ateismul rusesc. V. Rozanov în „Apocalipsa timpului nostru“ scrie despre „perdeaua de fier care se coboară asupra Rusiei. Este timpul să îmbrăcăm blana și să ne întoarcem acasă. Însă, nici blana, nici casa nu pot fi găsite“. După pierderea patriei materiale, rușii au pierdut și patria sufletească. Într-un vagon murdar de scuipat și de fum, un rus îi spunea altuia „Hristos a înviat!“ și i se răspundea „Nu a existat!“. Această laconică afirmație este simbolul comunismului, al acelei flăcări „care a distrus, întinzându-se, lumea întreagă. Sufletul lumii este pus jafului și stricat încet, pe ascuns, cărămidă cu cărămidă, până la temelia pe care orice lucru trebuie să se construiască“, semnaleză Rozanov.

„Alianța Ateilor“, constituită în 1925 din corespondenții și prietenii ziarului „Ateul“, avea două concepții în privința mijloacelor de luptă antireligioasă: marxismul și anarhismul. Biroul propagandei le recomandă mai târziu să lucreze „mai mult prin fapte, decât prin vorbe“, ca să câștige încrederea populației: să clădească școli, aziluri pentru copii, să ajute pe nenorociți, să repare poduri.

Dar grija cea mare era ca personalul pedagogic și programele școlare să propage ateismul.

„Alianța Ateilor“ se înfățișa ca o organizație a lumii întregi. Din 1925, ea a intrat în „Internaționala Cugetării Libere“ și prin Departamentul Afacerilor Externe, avea legături cu organizațiile liber-cugetătorilor din întreaga lume. „Alianța Ateilor“, „cârmuitor al lucrului religios universal“, desăvârșea în chip amănunțit metodele de lucru și literatura antireligioasă printr-un sistem de școli antispirituale profesionale roșii.

Monstruoasele rătăcirii ale materialismului și ateismului au luat în stăpânire gândirea oamenilor mai mult decât se crede. Un comentariu al istoriei Revoluției franceze din 1789 afirma că Declarația drepturilor omului a marcat începutul unei crize care nu se va încheia decât prin declararea tot atât de solemnă a drepturilor lui Dumnezeu.

Din 1789 până în 1870, în mai puțin de o sută de ani de campanii antireligioase și de separare a Bisericii de stat, Franța atinge recordul criminalității între țările europene. La Paris, dintre 100 de criminali, 89 frecventaseră școlile laice ale statului și doar 11 - școlile confesionale.

Războiul Civil din Spania anilor treizeci l-a determinat pe Orwell să se preocupe de definirea totalitarismului de tip comunist. În 1949 a publicat romanul său „1984“, în care est-europenii și-au recunoscut „lagărul socialist“. Când în anii '70, un alt scriitor politic, Al. Soljenițan, mai face o dată portretul comunismului, de astă dată în calitate de martor ocular și cronicar, opinia publică mondială își dă seama de gravitatea fenomenului.

Ștefan Berechet, Corneliu Grumăzescu, presa bisericească din România puseseră însă diagnosticul chiar din anii douăzeci, prevăzând că disprețul pentru Dumnezeu și pentru viața omului nu poate rodi decât monștri. „Arta“ pedagogică bolșevică, bazată pe evanghelia urii, în următoarele două generații a devenit mentalitate. La tot pasul răsună și acum ecouri adânci ale regimului de opresiune și minciună instaurat în 1917. Destrămarea și moartea sufletului au cuprins popoarele care au suportat acest tip de invazie. Omul fără principii morale a devenit etalonul. În culmea acestei promiscuități fără precedent în istoria omenirii, ne batem satisfăcuți pe umeri, asigurându-ne că „omul e măsura tuturor lucrurilor“.